

ГАРЧИГ

Оршил	2
I Төслийн танилцуулга	3
II Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн товч танилцуулга	7
III Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт.....	9
IV Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	11
V Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	13
V.1 Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	13
V.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	14
V.3 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө .	14
V.4 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
V.5 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
V.6 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	15
V.7 Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	15
V.8 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	16
V.9 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	17
V.10 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	19
V.11 Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	20
V.12 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	21
Дүгнэлт.....	22
Ашигласан хэвлэл	23

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1.	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн танилцуулга.....	3
Хүснэгт 2.	Уурхайн солбилцол	4
Хүснэгт 3.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	13
Хүснэгт 4.	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	14
Хүснэгт 5.	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	15
Хүснэгт 6.	Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	16
Хүснэгт 7.	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	16
Хүснэгт 8.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	18
Хүснэгт 9.	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	19
Хүснэгт 10.	БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	20
Хүснэгт 11.	Тухайн жилийн БОМТ-ний нийт зардал.....	21

ОРШИЛ

“Цээцээ импекс” ХХК-ийн барилгын чулууны ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29 –ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримталсан бөгөөд БОМТ –нд багтах нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох зэрэг арга хэмжээний төлөвлөгөө зэрэг ажлууд хийгдэхгүй болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах, тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, БОМТ-ий хэрэгжилтийн талаар оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт 13,637.0 мянган төгрөг зарцуулахаар төлөвлөж тухайн ажлуудын хэмжээ, гарах үр дүн, хариуцах эзэн, баримталж ажиллах арга зүй, стандарт, холбогдох хууль тогтоомжийг тусгаж, зардлын задаргааг тусгав.

I ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Төлөвлөгөөний нэр: “Их булаг”-ийн барилгын чулууны ордын 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллага: “Цээцээ импекс” ХХК

Төслийн зорилго: “Их булаг” ордын барилгын чулууг олборлож, бутлан ангилан, сайн чанарын дайрга зах зээлд нийлүүлж борлуулахад чиглэнэ.

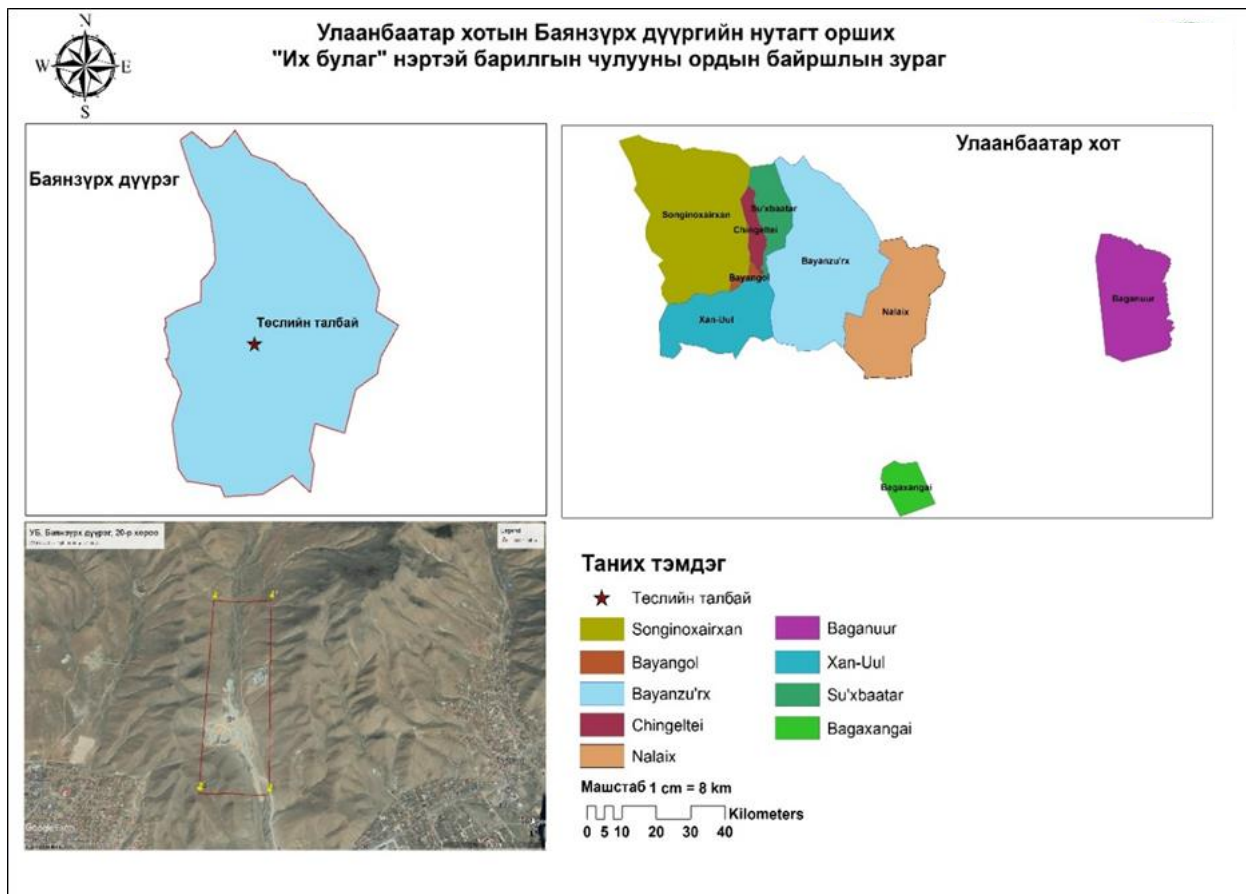
Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн танилцуулга

№	Үзүүлэлтүүд		
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Цээцээ Импекс” ХХК	
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	9011137041	
3	Уурхайн нэр	“Их булаг”	
4	Ордын байршил	Нийслэл/Хот/ Аймаг	Улаанбаатар
5		Сум/Дүүрэг	Баянзүрх
6	Ашигт малтмалын төрөл	Барилгын чулуу	
7	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-007134	
8	Ашиглалт эхэлсэн огноо	2014	
9	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/Хот	Улаанбаатар
10		Сум/Дүүрэг	Чингэлтэй
11		Баг/Хороо	19-р хороо
12		Гудамж/Байр	Шадивлан 1, 90 тоот
13	Гар утас	91915431	
14	Захирлын хаяг	Нэр	Гүйцэтгэх захирал Э.Гантуяа
15		Гар утас	89055431
16		Электрон шуудан	Tseestee_impex@yahoo.com

Төслийн байршил: “Их булаг” барилгын чулууны орд нь Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн нутаг дэвсгэрт байрладаг.

- Засаг захиргаа: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг,
- Ордын нэр: "Их булаг"
- Ашигт малтмалын үндсэн төрөл: Барилгын чулуу
- Трапацийн номенклатур: L-48-11
- Талбайн нийт хэмжээ: 125.03 га

№	Газарзүйн солбицол				Уртраг	
	Өргөрөг					
1	107	6	41.39	47	55	26.78
2	107	6	41.39	47	56	31.79
3	107	6	11.39	47	56	31.79
4	107	6	11.39	47	55	26.78

Зураг 1. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн байр зүйн зураг

Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл: Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн нутагт орших “Их булаг” нэртэй 125 га талбай бүхий ашигт малтмалын MV-007134 дугаартай тусгай зөвшөөрлийг 2008 оны 03 дугээр сарын 24-ны өдөр “Цээцээ Импекс” ХХК-д шилжүүлсэн байна.

Төслийн үйлдвэрлэлийн нөөц: Их булагийн барилгын чулууны ордын 2019 оны эхэн дэх үлдэгдэл нөөцөд тулгуурлан ТЭЗҮ-ийг боловсруулсан бөгөөд уурхайн хил хязгаар дотор орших хаягдал, бохирдол тооцсон эдийн засгийн хувьд үр ашигтай үйлдвэрлэлийн нөөцийг уул уурхайн сайдын 2015 оны 9-р сарын 11-ний өдрийн 203 дугаар тушаалын дагуу бодитой (В) зэргийн нөөц, олборлолтонд өртөж байгаа боломжтой (С) зэргийн нөөцийг магадласан (В') үйлдвэрлэлийн нөөцөд шилжүүлэв. Ордын үйлдвэрлэлийн нөөц нь нийт магадласан В' зэргээр 17,025.79 мян.м3 буюу 44,948.08 мян.тн барилгын чулуу байна.

Ил уурхайн ашиглалтын технологи:

Уул-техникийн нөхцөл: Тухайн ордын уул геологийн нөхцөлд тохирох технологийг сонгон хэрэгжүүлж, зохион байгуулалтын хувьд бэрхшээлгүй үйлдвэрлэл явуулан, эдийн

засгийн үр өгөөжийг хангахад ашигт малтмалын ордыг ашиглах аргын үндсэн зорилго чиглэдэг. Их булагийн барилгын чулууны ордын бодитой В зэрэглэлээр бодогдсон геологийн нөөцийн үлдэгдэл 14.24 сая.м3 байна.

Уг ордын олборлолтын ажлыг ил уурхайн аргаар олборлолт явуулж байгаа ба В зэрэглэлийн нөөцийг ашиглах уул-техникийн нөхцөл болон бусад хүчин зүйлээс харгалзан үзэхэд ил аргаар ашиглахад эдийн засгийн хувьд үр ашигтай байна.

Ордын барилгын чулууны биетийн тогтоц, хөрсний зузаан, газар зүйн байрлал, хөрсний чулуулгийн шинж чанар зэрэг гол үзүүлэлтүүдийг харгалзан үзсэний үндсэн дээр уг ил уурхайг тээвэртэй ашиглалтын системийг сонгож ажиллаж байна.

Ашиглалтын систем: Ордыг ил аргаар, авто тээвэртэй ашиглалтын системээр ашиглана.

Уурхайн нээлт: Ордын уул-техникийн нөхцөл нь уул толгодын ар налуу газар байх бөгөөд тус уурхай нь уурхайг өндрөөс нам тал руу нь хөрс хуулалт хамгийн бага, цаашид хөрс хуулалтыг жигд тогтвортой байхаар өмнөх жилүүдийн олборлолтыг үргэлжлүүлж оновчилж хийсэн.

Уулын ажлын горим: Уурхайн олборлолт хөрс хуулалтын үйл ажиллагаа нь жил бүрийн 4-р сараас 10-р сарыг дуустал дулааны улиралд явагдах бөгөөд Монгол улсын хууль тогтоомжид заасны дагуу олон нийтээр амрах баяр ёслолын хоногууд, цаг агаарын саатал, засвар үйлчилгээ зэрэг хүчин зүйлийг тооцсон. Уурхай нь энгийн ажлын цагаар ажиллуулж Улаанбаатар хот – Уурхай гэсэн чиглэлд ээлжийн эхлэл төгсгөлд зориулалтын автобусаар үйлчилж тээвэрлэнэ.

2024 онд 4 сарын 15-наас 11 сарын 1-нийг дуустал 193 хоногоор, хоногт 2 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цагаар ажиллана.

Төслийн хүчин чадал: Их булаг уурхайн хүчин чадлыг захиалагч компаниас өгсөн техникийн даалгавар, борлуулалтын гэрээ, ашиглах техникүүдийн хүчин чадал одоогийн байдалд тулгуурлан тооцсон. Ил уурхайн жил бүрийн олборлолт харилцан адилгүй байх ба жилд хамгийн ихдээ 300.0 мян.м3 (сийрэгжээгүйгээр) барилгын чулуу олборлохоор тооцлоо. Ил уурхайн барилгын чулуу олборлолтыг төлөвлөсөн хүчин чадлаар тооцоход 57 жилийн хугацаанд олборлохоор байна.

“Их булаг” барилгын чулууны уурхайгаас 2024 онд 300 мян.м3 барилгын чулуу олборлон борлуулна.

Тоног төхөөрөмжүүд: Уулын ажилд хэрэглэгдэх үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг “Цээцээ импекс” ХХК худалдан авсан буюу одоо уурхайд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжүүд юм. Тэдгээрийн бүтээлийг тооцоолон жил бүрийн уулын ажлын хэмжээтэй уялдуулан ТЭЗҮ-д тусгахыг захиалагч байгууллага төслийн техникийн даалгавараар даалгасны дагуу бүтээлийг тооцон, уулын ажлын хэмжээтэй уялдуулан шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг тооцсон.

Техникийн даалгаварт тусгагдсан уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмжүүдэд Everdigm-ECD45 маркийн өрмийн машин-1ш (өрөмдлөг тэсэлгээний оператор компани болох “Повер бласт” ХХК-ийн тус ордод ашиглаж байгаа машин), CAT 330 DL маркийн экскаватор 1

ширхэг, CAT 329 DL маркийн экскаватор 1 ширхэг, CAT 320 DL маркийн экскаватор 1 ширхэг, DOOSAN DX225 LCA маркийн экскаватор 1 ширхэг, 25 тн даацтай HowoZZ3257 автосамосвал 6 ширхэг, Howo ZZ3257 автосамосвал 1 ширхэг, Luigong CLG 855H утгуурт ачигч 2 ширхэг байна.

II ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Физик газарзүй: “Их булаг” барилгын чулууны орд нь засаг захиргааны хуваариар Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн Гачуурт тосгоны нутагт харьяалагдах бөгөөд Улаанбаатар хотын төвөөс зүүн урагш 20 км-т оршино.

Уул зүй: Ордын район нь Хэнтийн уулархаг мужийн баруун хэсэгт хамаарагдах ба далайн түвшнээс дээш 1370-1435 м байна.

Энэ дүүргийн дунд зэргийн өндөрлөгтэй бэсрэг уулс нь идэгдэл хэрчигдэлд нилээд орсон эгц хажуу шовх оройтой, хадан гарш, гуу жалга ихтэй. Орд байрлаж буй хөндий нь хойноосоо урагш чиглэсэн налуувтар нарийхан гонзгойдуу хэлбэртэй, түүний баруун зүүн талаар намхан уул толгодлог рельефээр хүрээлэгдсэн байна.

Усан сүлжээ: Ордын ойр орчимд гадаргуугийн урсгал ус гол горхи байхгүй. Хамгийн ойролцоо буюу ордоос зүүн тийш 3км-т Гачуурт гол /Туул голд цутгадаг/, ордоос урагш 2.1км-т Туул гол урсан өнгөрөх ба Туул голын усны түвшин маш тогтворгүй, зун борооны үед голын усны түвшингийн хоногийн хэлбэлзэл 50-60см-ээр дээшилдэг. Туул голын усны урсгалын хурд 1.2 м/сек, голын усны өргөн 30-70м, гүн нь 0.8-3.5м байна. Хөндийн гуу жалгаар хур борооны усаар дүүргэгдэж түр зуурын урсац бий болдог.

Судалгааны талбайн хэмжээнд хэрэглээний усны хэрэгцээг 2016 онд өрөмдөж гаргасан гүний худгаас хангадаг. Лицензийн талбайд хайгуулын ажлын явцад 40м хүртэл өрөмдөхөд уст давхарга илрээгүй.

Хөрс: Мужлалаар хангай хээрийн бүсэд хамаарагдана. Уулархаг хэсгээрээ хар шороон түүнээс доошлоход уулын нугын хар, хар хүрэн, хүрэн бор, хөндий хотгор газартаа бараан өнгийн хөрс зонхилсон бүслүүрлэг зүй тогтоцтой байна. Хээрийн ба хээрийн бүсийн өвслөг, цэцэгт ургамал, газарзүйн бүх төрлийг хамаарах бөгөөд хадлан бэлчээр газар тариалангийн талбайн хувьд дунд зэрэг төлөвтэй юм.

Ургамал: Ордын орчим нь тал хээрийн бүсэд ургадаг бутлаг ургамал болох залаат ургамал элбэг тохиолдох боловч хонхордуу газар харьцангуй бага тохиолдоно. Эдгээр нь бага эрдэсжилттэй, газар доорх усаар тэжээгддэг. Зуны улиралд ургамлын бүрхэвч харьцангуй шигүү бөгөөд өндөр ургасан байдаг ба Туул голын эргээр бургас харгана мэтийн модлог ургамал дов толгодын хоорондох нуга, суваг, булаг шанд задгай устай газарт дэрс өндөр ургасан байдаг байна.

Ан амьтан: Тарвага, хярс, зурам, оготно, жигүүртнээс шаазгай, шар шувуу, хэрээ зэрэг ан амьтадтай.

Цаг уур: Судалгааны талбай нь эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, хамгийн хүйтэн нь 1-р сард -38°C, дулаан нь 7-р сард +33°C хүрнэ.

Жилд унах тунадасны дундаж хэмжээ 230-350мм-ээс хэтрэхгүй, түүний 70-85% нь зуны улиралд бороо хэлбэрээр унах ба 15-30% нь өвөл, хаврын улиралд цас хэлбэрээр унадаг. Салхины хурд өвөлдөө 5-9м/сек, зун 3-4м/сек, хавартаа хааяа 10-15 м/сек хүртэл салхилдаг.

Цасан бүрхүүлийн зузаан 10-30 см орчим байдаг. Цэвдэгшилийн мужлалаар алаг цоог тархалттай бүс нутагт хамаарах боловч лицензийн талбайд цэвдэгшил ажиглагдаагүй. Өвөлдөө хөрсний хөлдөлтийн гүн дунджаар 2.0-3.0 м-т хүрдэг.

Түүх соёлын дурсгалд газрууд: Үйл ажиллагаа явуулах төслийн талбайд түүх соёлын дурсгалт газрууд илрээгүй.

Хүн амын суурьшил, дэд бүтэц: Суурьшлын бүсэд багтдаг бөгөөд аж үйлдвэрийн салбар, дэд бүтэц сайн хөгжсөн бүх нутагт харьяалагдана.

Улаанбаатар хоттой хатуу хучилттай замаар холбогдсон тул жилийн аль ч улиралд авто замын тээврээр уг ордын дүүрэгт зорчин очих боломжтой. Мөн өндөр хүчдэлийн шугам, үүрэн телефоны Mobicom, Skytel, Unitel, G-mobile зэрэг операторуудын сүлжээтэй.

Сүүлийн жилүүдийн геологийн судалгаагаар тус дүүрэгт үйлдвэрлэлийн ач холбогдолтой барилгын материалын түүхий эдийн ордууд нээгдэж байгаа.

Ш ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Уурхайн хөрс хуулалт, ачилт, тээвэрлэлт зэргээс ихээхэн хоосон орон зай үүсэх бөгөөд хөрсөн бүрхэвч, ургамал болон шавжнуудын амьдрах орчинг өөрчилж ховор болон эндемик/унаган/ төрөл зүйлийг багасгах магадлалтай. Үйл ажиллагааны турш тээвэрлэлт явагдах тул талбайн ойр орчмын газрын гадаргыг тоос дарж хөрс, ургамал, орчныг бохирдуулна.

Хогийн цэгээс үүсч болзошгүй сөрөг нөлөөлөл: Хогийн цэг байгуулах талбайд төслийн хугацааны явцад засвар үйлчилгээний төв болон ажилчдын тосгоноос гарсан хог хаягдал үүссэнээр газрын гадаргад бохирдол үүснэ. Хэдийгээр дунд хугацаанд нөлөөлөл үзүүлэх боловч төслийн хугацаа дуусахад эргэн нөхөн сэргээгдэх боломжтой.

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Замын хөдөлгөөн, тэсэлгээ хөрс хуулалт, тээвэрлэлтээс үүдэлтэй агаарын тоосжилт, дизель түлшээр ажилладаг машин механизм тоног төхөөрөмж, тэсэлгээнээс үүссэн бохир хий утаа, дуу чимээ, хог хаягдлаас үүсэх үнэр зэрэг болно.

Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Уурхайн технологийн болон унд-ахуйн усны хэрэгцээг гүний худгаас авч ашиглах бөгөөд энэ нь газрын доорх усны хомсдолд үүсгэж болзошгүй.

Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Ойролцоо орших олборлолтын талбай болон тэдгээр талбайруу шатах тослох материалын тээвэрлэлт, хүдрийн олборлолт зэргийн тээвэрлэлтээс шалтгаалсан техникийн олон салаа зам үүсч тоос шороо ихээр дэгдэж агаар, орчны хөрс ургамлыг бохирдуулах хөрсний гадаргад хуурай тоос шороон хучаас үүсгэх.

Машин техникийн олон салаа зам үүсч талбайн ургамлыг сүйтгэж, хөрсийг халцалж, газрыг элэгдэл эвдрэлд оруулан, тоос шороо ихээр дэгдэж агаар, орчны хөрс ургамлыг бохирдуулна. Хүн амын суурьшил нягтарснаас хөрсний элэгдэл эвдрэл, бохирдол үүснэ. Хүнд даацын машин механизм, түүний тээвэрлэлт, засвар үйлчилгээний улмаас шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж хөрс бохирдуулж болзошгүй.

Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл: Ил уурхайн талбайд байсан ургамал устана. Уурхайд олон янзын зориулалтаар машин техник ашиглаж, тэдгээрээс үүдэн олон салаа зам үүсч бий болох магадлалтай. Олон салаа зам үүссэнтэй холбоотойгоор газрын гадаргад шороо тоос үүсч, улмаар салхи шуурганд хийсэн ойр орчмын ургамал бүрхэвч, төслийн талбай тоос шороонд дарагдаж болзошгүй. Байгууламжууд баригдах талбай нь төслийн хугацаанд хүний хөлөөр болон тээврийн хэрэгслээр талхлагдаж бүрэн өөрчлөлтөнд орно. Тосгоноос ахуйн хог хаягдал их хэмжээгээр үүсч, хадгалах зайлуулах стандарт, дүрэм, журам барьж ажиллаагүйгээс гадаргад бохирдол үүсч болзошгүй. Хогийн цэг байгуулах талбайд төслийн хугацааны явцад засвар үйлчилгээний төв болон ажилчдын тосгоноос гарсан хог хаягдал үүссэнээр газрын гадарга болон ургамлан нөмрөгт бохирдол үүснэ. Тоосжилт үүссэнээс ойр орчмын ургамлууд дээр бууж, үүнээс шалтгаалан навч гэрлийг шингээх нь буурч ургамлын фотосинтезийн бүтээмж доройтох болно.

Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Олборлолт явуулсны улмаас хөрс хуулж овоолго хийгээд орхисон байгаа ба овоолго болон түүний орчмын талбайн амьтан /элдэв шавжийн бүлгэмдэл/, тэдгээрийн амьдрах орчин үгүй болох.

Түүх соёлын дурсгалт зүйлст үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: “Цээцээ импекс” ХХК-ийн ашиглалтын 125.03 га талбайд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгал илрээгүй байна. Ашиглалт явуулах 125.03 га талбайд ямар нэгэн түүх, соёлын ямар нэгэн дурсгалт зүйл илрээгүй боловч олборлолтын үед газар дээр ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйлс илэрсэн тохиолдолд төсөл хэрэгжүүлэгч нь ажлаа зогсоож, энэ тухай дүүрэг, дүүргийн Засаг дарга, цагдаагийн болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагуудад нэн даруй мэдэгдэх шаардлагатай.

Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл: Ажилчдын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн нөхцлийг шаардлагын хэмжээнд байлгаж чадсанаар ажиллагсдын мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдалт, үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлж чадна. Уурхайн ажлын үед ажиллах хүнд машин механизмын дуу чимээ, тоосжилт ихэссэнээс хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй.

Болзошгүй осол аваар, саатал, техник, технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, гал усны гэнэтийн аюул учирч болзошгүй. Үйл ажиллагааны явцдаа техникийн аюулгүй байдал алдагдах, гэнэтийн осол гарснаас ажилчдын эрүүл мэнд, амь нас эрсдэх аюул үүснэ.

IV ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, гол зорилт: Энэхүү тайлангийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ. Байгаль орчны хэрэгжиж бүхий нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

Энэхүү төлөвлөгөө нь төслийн үйл ажиллагаа эхлээгүй үед хийгдэж байгаа учраас байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд үндэслэгдсэн дараа дараачийн жилүүдэд хянан үзэж, шинэчлэн сайжруулж байх шаардлагатай бөгөөд байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрүүдээс гарч буй үр дүнтэй уялдуулах нь зүйтэй. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгаснаар төслийн үйл ажиллагаа болон түүний хүрээлэн буй нутаг дэвсгэр дэх бүх сөрөг өөрчлөлтүүдэд үнэлгээ хийх хэрэгтэй. Мөн түүнчлэн байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн ажлын үр дүнгүүдэд үнэлгээ хийх шаардлагатай. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, нөхөн сэргээлт хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан.

БОМТ боловсруулах, хэрэгжүүлэх үндэслэл: Олон улсад түгээмэл хэрэглэгддэг тодорхойлолтоор Байгаль орчны менежмент гэдэг нь аливаа байгууллагын байгаль орчны бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх ба хэрэгжилтийн явц, үр дүнг хянах удирдлагын үйл ажиллагаа бөгөөд энэ нь Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ) –ний дагуу Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (БОУТ) –гоор хэрэгжих учиртай. БОМТ гэдэг нь тодорхой газар нутгийн байгаль орчныг хамгаалж холбогдох хууль журмыг сахих зорилгоор хийгдэх ажил, арга хэмжээний төлөвлөгөө юм. MNS (ISO) 2006 стандартад зааснаар БОУТ гэдэг нь байгууллагын удирдлагын тогтолцооны нэг хэсэг бөгөөд тухайн байгууллагын байгаль орчны бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх болон байгаль орчинтой холбоотой асуудлыг хариуцах үүрэгтэй.

2012 онд нэмэлт өөрчлөлт орсон Байгаль орчныг хамгаалах тухай Монгол Улсын хуулийн 31-р зүйлд зааснаар аливаа бохирдлын эх үүсвэр бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага нь БОМТ-ний хэрэгжилтийг хангах, өөрийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд ялгаруулах хатуу, шингэн, хийн хаягдлыг хянах ажлыг зохион байгуулж ажиллуулах дотоод хяналтын нэгжтэй байх (заалт 31.7), байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг төсөвтөө тусган хэрэгжүүлэх (заалт 31.4), БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын 50%-тай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд төвлөрүүлэх (заалт 31.10, 31.11) зэрэг үүрэгтэй (МУ хууль, БОХ тухай, 2012).

БОМТ-ний бүрдэл хэсэг, агуулга: Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулийн (МУ хууль, БОНБУ-ний тухай, 2012) 9 дүгээр зүйлд зааснаар БОМТ нь Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө (БХТ), орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)-өөс бүрдэнэ (заалт 9.5). БХТ-нд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгана (заалт 9.6). ОХШХ-т төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах,

шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацааг тодорхойлон тусгана (заалт 9.7).

Хуульд БОМТ-ний хэрэгжилтэнд байгаль хамгаалагч, БО-ны улсын байцаагч, Засаг дарга, төрийн захиргааны төв байгууллага, БО-ны ТББ хяналт тавина гэж заасан байна. Үүн дээр тухайн газар нутагт гарч байгаа өөрчлөлтийг хамгийн сайн мэдэх нутгийн малчид, ард иргэд болон шинжлэх ухааны үндэслэлтэй үнэлгээ, дүгнэлт өгөх мэргэжлийн байгууллагын хяналт зайлшгүй байх ёстой гэж үзэн нэмж оруулсан.

Өнөөгийн байдлаар БОАЖ-ын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар БОМТ-г боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу хийж гүйцэтгэж байна.

Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө:

- ✓ Төслийн гол болон болзошгүй нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ
- ✓ Уул уурхайн төслийн хаалтын үед авч хэрэгжүүлэх гол арга хэмжээ, хамрах хүрээ;
- ✓ БОМТ-г хэрэгжүүлэх хүний нөөц, БО-ны удирдлагын бүтэц зохион байгуулалт;
- ✓ БОМТ-ний хэрэгжилтийн явц, үр дүнг холбогдох төрийн байгууллага, олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө;

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр:

- ✓ Нөлөөлөлд өртөж болзошгүй байгаль орчин, хүний эрүүл мэнд, нийгмийн төлөв байдлын суурь мэдээлэл ба төсөл хэрэгжсэнээр түүнд гарч болзошгүй тоон ба чанарын өөрчлөлт;
- ✓ Нөлөөллийг багасгах, арилгах, нөхөн сэргээх, хоргүйжүүлэх, саармагжуулах арга хэмжээний үр дүнг хэмжих тоон ба чанарын үзүүлэлтүүд;
- ✓ Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мөрдөн ажиллах Монгол улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, Монгол улсын хууль тогтоомж, стандарт болон хэм хэмжээний үзүүлэлтүүд;
- ✓ Хяналт-шинжилгээ хийх шаардлагатай байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнүүд, нөлөөллийг хэмжих хэмжигдэхүүн;
- ✓ Сорьц авах, хэмжилт хийх, түүнд дүн шинжилгээ хийх арга, байршил, хугацаа, давтамж;

БОМТ-ний бүтэц: БОМТ-ний бүрэлдэхүүнд 5 бүлэг, 7 ерөнхий хэсэгтэй.

1. Оршил
2. Төслийн товч танилцуулга
3. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн товч танилцуулга
4. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт
5. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ
6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
7. Дүгнэлт

V ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

V.1 Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 3. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	6	7	8	
Агаарын чанар							
1	Хөрс хуулалт, барилгын чулуу олборлолт, тээвэрлэлт, элс, хөрсний овоолгоноос тоосжилт үүсэж орчны агаар орчныг бохирдуулах	Тоос үүсгэх талбайг тогтмол услах	Уурхайн зам	-	Усны төлбөрт орсон	Тогтмол	-Агаарын ба агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, -MNS 0017-2-3-16:1998 (хүн ам суурьшсан хэсгүүдэд) Бензин хөдөлгүүрт MNS 5013:2003 Дизель хөдөлгүүрт MNS 5014:2003
2	Хүнд машин механизмын нөлөөгөөр Nox, CO, Sox хийгээр агаар орчныг бохирдуулах	Жилд нэг удаа хүнд машин механизмуудыг техникийн үзлэгт оруулах, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	Хүнд машин, техникүүд	төг	500,000.0	2024 онд	-Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль,
Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц							
3	Гүний усны нөөцөд нөлөөлөх эсэх. Хөрсний усыг бохирдуулахгүй байх	Усыг хэмнэлттэй ашиглах, усыг дахин ашиглах	-	-	Дотоод зардал	Үйл ажиллагааны туршид	-Ус ашигласны төлбөр (2013 оны 327-р тогтоол) -Усны тухай хууль, -“Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах” MNS 3342:1982
4	Хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс болон ургамлыг гэмтээх	Тээврийн хэрэгсэлийг маршрутын бус замаар явуулахыг хориглосон таних тэмдэг бүхий самбаруудыг байрлуулах, сайжруулах.	-	төг	300,000.0	Жил болгон /эвдэрсэн тохиолдолд засварлана/	Барилгын чулуун ордыг ил уурхайгаар ашиглах явцад эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Техникийн шаардлага” MNS5917:2008
5	Зам дагуу хөрс эвдэрч, тоос тархах	Зам арчилгааны зардал	Уурхайн замд	төг	2,000,000.0	Үйл ажиллагааны явцад тогтмол	“Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсийг хуулах техникийн шаардлага” MNS5916 :2008
6	Машин техникийн засвар үйлчилгээ бусад үйл ажиллагаанаас хөрс бохирдуулах	Засвар үйлчилгээ хийхэд хөрсийг нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдуулахгүй байх нөхцөл бүрдүүлэх бохирдсон хөрсийг тухай бүр хуулж цэвэрлэж шинэ хөрсөөр сэлбэх	-	-	-	Жил бүр	Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд: MNS3298-91, Хөрс-агрохимийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох:

7	Хөрсний бүтэц бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөх	Уулын ажлыг зөвхөн уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэх	Уурхайн талбайд	-	-		MNS3310-918, Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодисын ЗДХ: MNS5850-2008
8	Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас өнгөн хөрс эвдрэх, доройтох	Өнгөн хөрсийг 0.2 см зузаантай хуулах, овоолго хийх	Уурхайн ухац, овоолгын талбай	-	Дотоод зардал	Үйл ажиллагааны туршид	
Ургамлан нөмрөг							
9	Ургамлын биомассд нөлөөлөх эсэх	Тоос үүсэх талбайг услах	Уурхайн зам		Усалгааны зардалд орсон	Байнга	2007 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн ургамал хамгааллын тухай 1995 оны 4 дүгээр сарын 11-ны өдрийн байгалийн ургамлын тухай хууль
Амьтны аймаг							
10	Төслийн талбай дах шавжийн бүлгэмдэл устах, амьтад дайжих	Төслийн явцад амьтдын амьдрах орчин өөрчлөгдөж, шинээр бий болсон орчинд тухайн нутагт өмнө нь тохиолдож байгаагүй, эсвэл тоо толгой нь цөөн байсан амьтад шилжин суурьшиж болзошгүй тул уурхайн ашиглалтаас гарсан талбайд нэн даруй нөхөн сэргээх ажлыг зохион байгуулж байх шаардлагатай	Ойр орчмын амьтад, шувууд		Дотоод зардал	Жил бүр	2012 оны 5 дугаар сарын 17-ны өдрийн амьтны тухай хууль
Нийт				төг	2,800,000.0		

V.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Төслийн ТЭЗҮ-д тусгасны дагуу ашиглалтын хугацаанд 58 дахь жил хүртэл нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй тул 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тус төсөлд нөхөн сэргээлтийн ажлыг төлөвлөөгүй болно.

V.3 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	6	7	8
1.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	Нийслэлийн байгаль орчны газар болон тус дүүргийн иргэдтэй зөвлөлдөн дэмжлэг үзүүлж хамтран ажиллах	-	-	3,000,000.0	2024 онд	МУ-ын хууль дүрэм журмын дагуу
Нийт					3,000,000.0		

V.4 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Их булаг” Барилгын чулууны ордын талбайд болон түүний ойр орчмын нөлөөллийн бүсэд айл өрх байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ шаардлагагүй.

V.5 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Барилгын чулууны ордын эзэмшлийн талбайд түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илрээгүй байна. Хэрэв уурхайн эдэлбэр газарт түүх соёлын дурсгалын зүйлс, археологи, палентлогийн олдвор илэрсэн тохиолдолд дүүрэг, хорооны захиргаанд болон мэргэжлийн байгууллагуудад мэдэгдэж зохих судалгаа, шинжилгээ хийлгэн дүгнэлт гаргуулах шаардлагатай.

V.6 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 5. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	5	6	7
1.	Болзошгүй аюул, осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж	Дотоод зардал	Үйл ажиллагааны туршид	-Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2003 (сүүлийн нэмэлт өөрчлөлт 2012 оны 5 сарын 17)
2.		Ажилчдыг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт хамруулах	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	Жилд 1 удаа	-MNS6010-2009 Гамшгийн холбогдолтой нэр томьёо, тодорхой-лолт, ерөнхий ангилал
3.		Галын дохиоллын систем суурилуулах, гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах	Уурхайд	1,000,000.0	2024 онд	
4.		Галын болон болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	500,000.0	2024 онд	
Нийт				1,500,000.0		

V.7 Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Цээцээ Импекс” ХХК-ийн “Морин-Уул” барилгын чулууны орд нь тэсэлгээний ажилд дотооддоо үйлдвэрлэж буй энгийн найрлагат “ANFO” “Аянга” зэрэг эмульсийн тэсрэх бодисыг нонель системийн тэсэлгээний иж бүрдэл хэрэгсэлтэй хослуулан ашигладаг. Тэсрэх материал тэсэлгээний хэрэгслийг хотын ойролцоо орших агуулахаас зөөж тээвэрлэн мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэдэг. Тэсэлгээний ажлыг тусгай зөвшөөрөл бүхий тэсэлгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг "Пауэр бласт" ХХК-р хийлгэхээр төлөвлөж байгаа бөгөөд 1 удаагийн тэсэлгээнд шаардагдах тэсрэх бодис, материалыг холбогдох байгууллагууд түүний агуулах үйлдвэрээс худалдан, тээвэрлэн авч ирж тэсэлгээг хийнэ.

Хүснэгт 6. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хариуцах эзэн	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт аргачлал
1	2	3	4	5	6	
1	Тэсрэх бодис тэсрэх, асгарах, хэрэглэсэн тэсрэх бодисын сав баглаа боодлыг ил задгай хаях	Болзошгүй осол, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөөтэй байх	“Пауэр Блест” ХХК	“Пауэр Блест” ХХК-тай байгуулсан гэрээний үнийн дүнд багтана.	2024 онд	-Галын аюулгүй байдлын тухай хууль -Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль -Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль
2		Тэсрэх бодисыг хадгалах, ачих, тээвэрлэх, хүлээн авах, зарцуулах явцад сав баглаа боодол задарч асгарахаас сэргийлэх, хяналт тавьж байх				
3		Тэсрэх бодис асгарсан үед ашиглах багаж хэрэгсэл, цэвэрлэгээний материалыг бэлтгэж бэлэн болгох				
4		Ашиглагдсан тэсрэх бодисын сав баглаа боодлыг орон нутгаас зааж өгсөн талбайд булшлах, устгах арга хэмжээ авах				
Нийт				Дотоод зардал		

V.8 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

“Цээцээ Импекс” ХХК нь Баянзүрх дүүргийн харьяа “Тохижилт үйлчилгээний төв” ОНӨААТҮГ-тэй хог хаягдлын гэрээ байгуулан ажилладаг бөгөөд гэрээт байгууллага хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлж, компаний зүгээс хяналт тавьж ажилладаг.

Хүснэгт 7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	7	8	9	
1.	Ахуйн	Ахуйн хог хаягдлаа орон нутагтай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлэх	Уурхайн талбайн	310,000.0	Гэрээнд тусгагдсан	-Хог хаягдлын тухай хууль
2.		Хатуу хог хаягдлын цэгийн гадна талд болон бусад орчинд хог алдагдахаас сэргийлэн хашааг тохижуулах		Дотоод зардал	Үйл ажиллагааны явцад тогтмол	
Нийт				310,000.0		

V.9 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь “Цээцээ импекс” ХХК-иас явуулж байгаа үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлж байгаа төсөл нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих, шинжлэх арга, стандарт, хяналт хийх байршил, давтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэг чухал баримт бичиг юм.

Уг ордын үйл ажиллагааны явцад БОННУ-ий тайлан, БОХТ-д тусгасан болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, тухайн орчинд төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан гарсан өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор тогтмол дээжлэлт, сорьц авч байх үзүүлэлтүүд, түүний тодорхойлолт, хуваарь баримтлах стандарт, аргачлал, зардлыг тодорхойлон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгав.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу “Цээцээ импекс” ХХК нь батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмжлэгдсэн тоног төхөөрөмжөөр байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулах шаардлагатай. Тухайн жилд хийсэн хяналт шинжилгээний үр дүнгүүдийг жил бүрийн 12 дугаар сарын 1-ний дотор холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага (Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам)-д хүргүүлэн хянуулж, дараа оныхоо төлөвлөгөөг батлуулж ажиллах ёстой.

Хүснэгт 8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	2	3	4	5	6	7	8	
Агаар								
1.	Агаарын тоосны (TSP,PM10,PM2.5) шинжилгээ мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Бутлуур, дотоод тээвэрлэлтийн замаас, ил уурхай	Жилд 2 удаа	3 цэгээс дулаан улиралд 2 удаа		300,000.0	Цаг уур орчны шинжилгээний газрын байгаль орчны хэмжилзүйн төв лаборатори	- Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль -MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага - MNS 0017-2-3-16:1988. Агаар мандал. Хот суурингийн агаарын бохирдлын шинжилгээ - MNS 5061:2001. Нүүрсхүчлийн хий.CO2 тодорхойлох эзлэхүүний арга
Хөрс								
2	Хөрсний химийн үзүүлэлт (pH, EC2.5 dS/m, P2O5, K2O, CaCO3)	Уурхайн карьерийн гадна талаас зонхилох салхины чиглэлийн дагуу	Жилд 1 удаа	-	45,000.0	45,000.0	ШУА, Газарзүй-Геозкологийн хүрээлэн, хөрсний шинжилгээний лаборатори	-MNS 3473:1983 Газар. Газрын эдэлбэр. Газар ашиглалт. -MNS 3985: 87. Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл -MNS 3310:91. Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтийг тодорхойлох
3	Хөрсний хүнд металлын бохирдол тодорхойлох (Cr, Cd, Pb, Ni, Co)	Шатах тослох материалын агуулах, бохирдсон байж болох цэгүүдэс дээж авах	Жилд 2 удаа	-	45,000.0	90,000.0		
Ус								
4	Усны химийн шинжилгээ (pH, EC, TDS) нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ (CaCO3)	Ахуйн хэрэглээний уснаас	Жилд 2 удаа	-	46,000.0	92,000.0	ШУА, Газарзүй-Геозкологийн хүрээлэн, усны шинжилгээний лаборатори	- MNS 0900:1992. Ундны ус, ундны усны хяналт шинжилгээ - MNS 3935:1986. Ундны ус хяналт шинжилгээнд тавих ерөнхий шаардлага - MNS 3934:1986 Ундны болон үйлдвэрийн ус-химийн шинжилгээ хийх-дээж авах, хадгалах, зөөвөрлөх - MNS4432:1997 Ундны ус. Өнгийг тодорхойлох арга.
Нийт						527,000.0		

V.10 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

“Цээцээ импекс” ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн нь байгаль орчны асуудлыг хариуцан ажиллаж, БОХТ, БОХШХ-ийг хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн үр дүн, тайланг компаний удирдлага, байгаль орчныг хариуцсан бүх шатны төр, захиргааны байгууллагын өмнө хариуцан ажиллах үүрэг хүлээнэ.

Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Баримтлах стандарт ба аргачлал, тайлбар
	1	2	3	4	5	6
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	Байнга	“Цээцээ импекс” ХХК	-MNS 5002 2000: Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй
2	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар сургалтыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	500,000.0	Жил бүр	“Цээцээ импекс” ХХК	
3	Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг жилд нэг удаа зохион байгуулах, холбогдох байгаль хамгаалагч нартай харилцан холбоотой ажиллах	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	Жил бүр	“Цээцээ импекс” ХХК	
4	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхижүүлэх уулзалт зөвлөгөөг жил бүр зохион байгуулах тэдний санал зөвлөмжийг БОХТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	Олон нийт	Дотоод зардал	Жил бүр	“Цээцээ импекс” ХХК	
5	Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хийлгүүлэх	Барилгын чулууны орд	5,000,000.0	2 жилд нэг удаа	“Цээцээ импекс” ХХК	
6	Газрын чанарын хянан баталгааг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хийлгүүлэх	Барилгын чулууны орд	Мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулах	5 жилд нэг удаа	“Цээцээ импекс” ХХК	
7	Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хийлгүүлэх	Барилгын чулууны орд	Мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулах	5 жилд нэг удаа	“Цээцээ импекс” ХХК	
8	Ажилчидыг хувцас хэрэгслээр хангах	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	Жил бүр	“Цээцээ импекс” ХХК	
Нийт			5,500,000.0			

V.11 Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах шатанд олон нийтийн оролцоо, тэр дундаа төслийн сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй нутгийн иргэд, орон нутгийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлэх, хууль тогтоомжид заасан хүрээнд тэдэнд аль болох ойлгомжтой бөгөөд үнэн зөв, бодит мэдээллийг өгч, зөрчигдөж болзошгүй эрхээ хамгаалах санал бодлыг судлан тусгах нь энэ шатны ажлын гол зорилт юм.

Хүснэгт 10. БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	2	3	4	5	6	7	
1	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүргийн ИНХ	Уулзалт, санал асуулга	БОМТ болон хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах	11-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Цээцээ импекс” ХХК	Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүрэг
2	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т	Тайлангийн эх хувь, албан бичиг	Тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх	12-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Цээцээ импекс” ХХК	-
3	Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага	Танилцуулж тайлагнах	Тухайн жилийн БОМТ-ий хэрэгжилтийн талаар	Хагас жил тутам буюу 6, 11 сард	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Цээцээ импекс” ХХК	Засаг даргын тамгын газар

V.12 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт 11. Тухайн жилийн БОМТ-ний нийт зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Нийт зардал, төгрөг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2,800,000.0
2	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	3,000,000.0
3	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	1,500,000.0
4	Химийн бодисын менежментийн төлөвлөгөө	Дотоод зардал
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	310,000.0
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	527,000.0
7	БОМТ-г хэрэгжүүлэх тухайн жилийн удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	5,500,000.0
8	БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төлөвлөгөө	Дотоод зардал
Нийт		13,637,000.0

“Цээцээ Импекс” ХХК-ний Их булгийн барилгын чулууны ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 2024 онд нийт 13,637.0 мянган төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөв.

ДҮГНЭЛТ

“Цээцээ импекс” ХХК-ний байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахад дараах дүгнэлтэнд хүрлээ.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мөрдлөг болгон цаг хугацаанд нь хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Барилгын чулууны ордын үйл ажиллагааны явцад хөрс хамгийн ихээр элэгдэл эвдрэлд орох учир нөхөн сэргээлт хийх зайлшгүй шаардлагатай.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт 13,637,000 төгрөг гарахаар тооцоолсноос 50% –ийг нь Байгаль орчин, нөхөн сэргээх санд байршуулах зайлшгүй шаардлагатай.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээнүүдийг цаг тухайд бүрт мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлсэн нөхцөлд энэхүү төслийг цаашид үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтойгоос гадна шинээр ажлын байр нэмэгдэх, орон нутагт их хэмжээний хөрөнгө оруулалт хийгдэх төлөвлөгөөтэй байна.

АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛ

1. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995 он
2. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 1998 он
3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар УБ 2010.
4. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын стандартуудын эмхтгэл УБ 2010.
5. “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” Сайдын тоот тушаал, 2019 он
6. Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн нутагт орших “Их булгийн барилгын чулууны орд”-ыг ил аргаар ашиглах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, 2020 он
7. Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн нутагт орших Их булагийн барилгын чулууны ордыг ил аргаар ашиглах ТЭЗҮ-ийн тодотгол 2019 он
8. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, үнэлгээ аудитын журам, аргачлал 2014 он
9. <http://www.legalinfo.mn>